

nedorozumenie odstraňujú. Koncepcia nových PSP zároveň signalizuje potrebu vypracovať komplexnejšiu kodifikačnú príručku o spisovnej slovenčine.

Nová situácia v kodifikácii vznikla tým, že sú vydané osobitné kodifikačné, resp. syntetické príručky pre jednotlivé oblasti spisovného jazyka, t. j. Pravidlá slovenskej výslovnosti pre oblasť hláskoslovia a výslovnosti, Morfológia slovenského jazyka v oblasti tvaroslovia, Krátky slovník slovenského jazyka v okruhu slovných zásoby, viaceré terminologické slovníky pre odbornú slovnú zásobu a Pravidlá slovenského pravopisu pre oblasť grafického, resp. písomného zachytávania jazykového prejavu. Táto situácia umožňuje, aby PSP prestali byť všeobecne jazykovou príručkou a aby v plnom rozsahu plnili svoje vlastné poslanie ako pravopisná príručka s prehľadným výkladom pravopisných javov. Pravdaže, tento súbor kodifikačných príručiek sa v budúcich rokoch žiada doplniť o spomínanú komplexnú jazykovú príručku, zahŕňajúcu okrem krátkého výkladu systému slovenského jazyka i riešenie najčastejších jazykových ťažkostí.

3.1. Pravopisná komisia sa pri kodifikovaní pravopisnej sústavy usilovala vyhnúť extrémnym postojom, t. j. z jednej strany pridržiavať sa len tradičnosti pravopisnej sústavy, ktorá je vo všetkých rozvinutých jazykoch veľmi silná, a z druhej strany pravopisnú tradíciu obchádzať a porušovať jej kontinuitu. Komisia si kládla za cieľ racionalizovať slovenskú pravopisnú sústavu v tých bodoch, kde sa to so zreteľom na vývin jazyka a na nové potreby spoločenského života ukázalo odôvodnené a s ohľadom na súčasné kultúrno-spoločenské potreby a na nevyhnutnosť rešpektovať princíp kontinuity aj možné.

3.2. Ako dozretý problém v slovenskej pravopisnej sústave sa ukázal nový spôsob písania názvov typu *Ulica osloboditeľov*, *Mosť Slovenského národného povstania*, *Námestie hrdinov*, *Sad slobody* a pod. namiesto doterajšieho spôsobu písania typu *ulica Osloboditeľov*, *mosť Slovenského národného povstania*, *námestie Hrdinov*, *sad Slobody*, v ktorom sa začiatok vlastného mena nesignalizoval na pravom mieste: vlastným menom je tu totiž celé spojenie *Ulica osloboditeľov*, nie iba jeho druhá časť (t. j. *osloboditeľov*). Nový spôsob písania takto spresňuje i zjednodušuje grafický záznam časti vlastných mien.

3.3. Potreba reagovať na niektoré nové javy v používaní písomnej podoby spisovnej slovenčiny v súčasnosti sa naplňa tým, že v nových PSP sa formulujú zásady o spôsobe jednotného písania historických osobných mien z obdobia Uhorska ako niekdajšieho štátneho rámca slovenského etnika, resp. národa, ďalej pravidlá prepisu z gréckej abecedy a hlavné zásady prispôbovania antických mien ako kultúrneho dedičstva zo starogréckeho a latinského jazyka, ako aj pravidlá prepisu najdôležitejších dialektových grafických sústav. Očakávame, že nové PSP tým prispievajú k zjednoteniu a ustáleniu často nejednotnej spoločenskej praxe.

3.4. Zjednodušenie a racionalizácia slovenskej pravopisnej sústavy sa dosahuje napríklad aj kodifikovaním variantného spôsobu písania prísluvkových výrazov, častíc a citosloviec typu *dobiela/do biela*, *namešťastie/na nešťastie*, *doviednia/do viednia* a pod. s uprednostňovaním písania týchto výrazov dovedna;

doteraz sa niektoré písali iba ako dve slová a iné zasa iba ako jedno slovo. Spresňujú sa niektoré poučky o písaní interpunkčných znamienok, najmä čiarky, a o písaní veľkých písmen. Pri písaní čiarky sa zjednodušenie a spresnenie dosahuje napríklad tým, že v prípadoch, keď sa medziivný vzťah signalizuje jednoznačne priraďovacími spojkami *a*, *i*, *aj*, *ani*, *alebo*, *či*, nepožaduje sa už písať pred tými spojkami čiarku (aj keď ide o iný ako zlučovaci vzťah), lebo nie je na signalizovanie priraďovacieho vzťahu potrebná.

S cieľom podporiť uplatňovanie pravidiel o rytmickom krátení a vyhnúť sa nepotrebným výnimkám ruší sa výnimka z uplatňovania pravidiel o rytmickom krátení v tvare činného prídavia typu *píšúci*, *vládnucci*. V súhlase s hláskovým systémom súčasnej spisovnej slovenčiny, ako aj so skutočným spisovným úzom sa v nových PSP kodifikujú tvary typu *píšuci*, *vládnucci*. Platnosť pravidiel o rytmickom krátení sa rozširuje aj pri podstatných menách s príponami *-ár*, *-áreň*: kodifikujú sa podoby *dráhar*, *prevádzkareň* a pod.

3.5. Z jednotlivosti sa žiada osobitne spomenúť písanie slova *smena* vo význame „vymedzený pracovný čas“. Bola to jediná výnimka z pravidiel o písaní prídpony *s-/z-* podľa výslovnosti, ktorá zostala po pravopisnej reforme r. 1953 a jej dovršeni v r. 1968 a pri ktorej sa zachovával rozdiel medzi písanou a výslovnou podobou slov s predponou *s-/z-*. Je všeobecne známe, že najmä výnimky z pravopisných pravidiel sú u používateľov spisovného jazyka nepopulárne a vyvolávajú nevoľu, lebo pri osvojovaní a uplatňovaní pravopisných zásad zaťažujú pamäť. Okrem toho doterajší pravopis slova *smena* u menej informovaných používateľov spisovnej slovenčiny vyvolával nesprávnu písomnú podobu *smena* v písanej podobe (t. j. so začiatočným *s-*). Nové PSP namiesto doterajšej podoby *smena* kodifikujú podobu *zmena*. Podobu *zmena* zodpovedá princípom hláskového systému slovenčiny, výslovnosti so začiatočným *z-* je kodifikovaná v platných Pravidlách slovenskej výslovnosti z r. 1984 a v tejto podobe sa odporúča v iných kodifikačných a popularizačných príručkách, ako aj v poradenskej praxi Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV. Odstraňuje sa tak nepotrebná výnimka.

4. Nové PSP nadobúdajú platnosť od 1. 9. 1991. Podľa dohody predstaviteľov SAV a Ministerstva školstva, mládeže a športu SR nové PSP zároveň platia ako školská príručka pre žiakov a študentov. Tým sa odstráni istá dvojkofajnosť pri vyučovaní pravopisu v škole, lebo medzi oficiálnymi PSP a spomínanou Príručkou slovenského pravopisu pre školy v riešení istých pravopisných javov nebola úplná zhoda.

5. Keďže zmyslom prijatých úprav slovenskej pravopisnej sústavy a vydania nových PSP je zjednodušenie a racionalizácia pravopisnej sústavy slovenčiny a jej demokratizácia, možno predpokladať, že sa tieto úpravy a nové PSP v slovenskej verejnosti stretnú s porozumením. Cieľom zostavovateľov nových PSP bolo pripraviť novo koncipovanú pravopisnú príručku, ktorú budú s úžitkom brať do ruky široké vrstvy príslušníkov nášho národa a ktorá prispeje k zvýšeniu jazykovej kultúry u nás.